

Tento příspěvek byl zpracován podle několika desítek článků uveřejněných v odborných časopisech USA a Velké Británie v březnu a dubnu t. r. Nelze ho považovat za vyčerpávající strategické, operační a taktické hodnocení války ani za její historii, nýbrž pouze za shrnutí bezprostředně získaných poznatků. Přesto poskytuje alespoň dílčí poučení o přípravě, průběhu a výsledcích letecké operace v kontextu války.

Válka v Iráku byla ověřením vojenské strategie USA známé jako „operace zaměřené na výsledky“. Nepřítel je považován za „soustavu systémů“, z níž je nutno vyřadit klíčové prvky a přivodit tak zhroucení celé soustavy.

Válečná strategie USA předpokládala, že zasazením pozemních sil, použitím přesné řízené munice proti iráckému vedení, rychlým postupem směrem k Bagdádu a rozsáhlými psychologickými operacemi dosáhne zhroucení režimu s minimem zasazených sil.

Nová strategie národní bezpečnosti USA formuluje vojenský předstihový úder proti „zločinným státům“ (rogue states) a teroristickým skupinám jako oficiální doktrínu, avšak také jako krajní možnost. Spojené státy zahájily válku proti Iráku minimálním nezbytným počtem sil s důvěrou v úspěšnost transformace svých ozbrojených sil. Avšak ozbrojené síly USA podceňily morálku Iráčanů a v průběhu operace bylo nutno přisunout posily. Zpravodajské orgány varovaly, že paravojenské síly zůstanou věrné režimu. Válka trvala déle, než se předpokládalo. Cíli strategie USA byly změna režimu v Iráku a boj proti terorismu.

Koaliční plány války proti Iráku předpokládaly, že se podaří psychologickými operacemi přesvědčit části iráckých ozbrojených sil, aby nebojovaly, aby tak byla zachována infrastruktura země a aby byla irácká armáda schopna udržet pořádek v zemi po pádu režimu.

Potvrdila se pravdivost tohoto výroku: „One of the basic rules of planning: the enemy always gets a vote.“

Taktika irácké armády

Je zřejmé, že Iráčané se poučili ze své porážky v roce 1991 a že pozorně studovali četné omezené konflikty a mírové operace vedené USA. Intenzita iráckého odporu překvapila velitele USA. Iráčané účinně využívali snahy ozbrojených sil USA o omezení ztrát mezi nekombatanty.

Irácké ozbrojené síly porušovaly mezinárodní válečné právo. Iráčtí vojáci byli často oblečení v civilním oděvu a používali civilní motorová vozidla. Předstírali, že se vzdávají a na přibližující se spojenecké vojáky zahajovali palbu s překvapením. Používali guerillovou taktiku. Nutili ženy a děti působit jako lidské štíty v jimi obsazených budovách. Umísťovali velitelství do škol a nemocnic. Dělostřelecká postavení volili v obydlených místech, aby zabránili protibateriové palbě. Zneužívali znaku červeného kříže na obrněných transportérech dopravujících posily. Nosili stejnokroje USA. Nutili ženy a děti ke sběru zbraní od padlých

vojáků. Pod hrozbou nutili civily k boji. Při přiblížení vrtulníků vysunuli protiletadlové kanony z úkrytů, zahájili palbu a poté kanony zase skryli, nebo předstírali kapitulaci a po odletu vrtulníků se znovu chopili zbraní.

Irácký režim zasadil spolehlivé paravojenské síly v počtu přibližně 30 000 bojovníků pro svou obranu a tyto síly prokázaly v boji vysokou účinnost, připravovaly léčky a vytvářely ohniska odporu.

Irácké síly využívaly slabých míst vzdušného průzkumu a přesuny prováděly za písečných bouří, za nichž nemohly působit ani vrtulníky ani průzkumná bezpilotní letadla. Změna taktiky iráckého pozemního vojska přiměla spojenecké síly k přizpůsobení taktiky, avšak neměla za následek porušování pravidel vedení války z jejich strany. Náročná pravidla zasazení a úsilí o vyloučení civilních ztrát a vedlejších škod omezovaly volnost jednání spojeneckých sil a využití jejich bojových možností.

Spojenecká letecká operace

Od léta roku 2002 bojové letouny USA a Británie ničily irácká střediska velení a radarová a palebná postavení PVO na jihu Iráku, aby byla uvolněna cesta pro nadcházející rozsáhlou leteckou operaci.

Operace v Iráku dokazuje, že ozbrojené síly USA jsou rychlé, přesné a účinné a že tato skutečnost změnila priority výzbroje po celém světě. Tato operace ukazuje, jak budou vedeny války v budoucnosti.

První letecký úder proti Iráku byl naplánován a proveden během čtyř hodin dvěma letouny F-117 na sídlo Saddáma Husajna poblíž Bagdádu pomocí čtyř průrazných pum EGBU-27 o hmotnosti jedna tuna, řízených globálním polohovým systémem. Informace o cíli a jeho souřadnice dodalo kombinované operační středisko. Všechny pumy byly svrženy současně a dopadly blízko sebe. Útok překvapil iráckou PVO, která zahájila palbu až po svržení pum. Není známo, zda byl úderem Saddám Husajn zlikvidován, je ale považováno za chybu, že cílem leteckých útoků byl Saddám Husajn, a nikoli místa velení Republikánské gardy.

Posláním letectva (včetně námořního) bylo ničit strategické cíle a podporovat pozemní vojsko a námořní pěchotu. Bombardování bylo omezeno na „cíle režimu“, avšak naděje, že bombardováním bude svržen režim Saddáma Husajna, se nenaplnila.

Bombardování Iráku bylo „operací zaměřenou na účinky“ (effects-based operation), tj. mělo přivodit zhroucení iráckého vojenského velení, nikoli rozsáhlé zničení vojenských jednotek. Byla uplatněna operační koncepce „paralelní války“, podle níž několik dobře plánovaných současných úderů může vyloučit nutnost ničit všechny prvky rozsáhlé soustavy cílů (např. elektrické rozvodné sítě aj.).

Hromadný letecký útok byl zahájen 21. března vypuštěním 320 střel Tomahawk z lodí a ponorek a úderem letounů F-117A pomocí pum řízených globálním polohovým systémem. Útok směřoval proti vedení iráckého režimu a měl minimalizovat civilní ztráty.

Nicméně bombardování Bagdádu nepřimělo irácké vedení ke kapitulaci. Irácké obyvatelstvo nepovstalo proti režimu. Irácká taktika chránit jednotky jejich umístěním mezi civilní obyvatelstvo ztěžovala vedení leteckých úderů. Koaliční síly si byly vědomy, že velké ztráty civilního obyvatelstva by ohrozily podporu nepříteli populární války.

Spojenecké letectvo muselo hledat způsoby podpory pozemních vojsk bez narušení přísných pravidel zasazení, nepřipouštějících útoky proti nekomatantům. Piloti nesměli útočit

na podezřelé cíle, dokud se neprojeví jako nepřátelské. Musili se spoléhat méně na řízení munice globálním polohovým systémem a více na zrakové rozpoznávání pohyblivých cílů. Byl kladen větší důraz na přímou leteckou podporu poskytovanou vrtulníky.

Každý jednotlivý cíl byl posouzen a pečlivě byla zvolena zbraň pro tento cíl. Časový rozvrh úderů se zřetelem k dennímu režimu života obyvatelstva minimalizoval vedlejší škody.

Počáteční fáze války se zúčastnilo 1600 koaličních letounů.

Značný počet vzletů letounů byl určen k úderům na cíle v hloubce, aby byly oslabeny nepřátelské pozemní jednotky dříve, než s nimi naváže dotyk pozemní vojsko. Při těchto úderech byly zničeny velké počty obrněných vozidel a děl.

Na základě zpravodajských údajů získaných v Bagdádu byl uskutečněn další pokus o likvidaci iráckého vedení letounem B-1, a to v rámci „systému vedení boje založeného na síti“. Pumpy byly na cíl svrženy 12 minut po přidělení cíle. Krátké reakční doby bylo dosaženo integrací zpravodajství a velení, jakož i udržováním letounů B-1 ve vzduchu po celé 24 hodiny, což umožňovalo během několika minut svrhnout pumpy stanoveného typu na cíl kdekoliv v Iráku. Pumpy byly odhazovány z výšky 20 000 stop (i při oblačnosti) podle souřadnic cíle dodaných osádce letounu krátce před útokem. Pumpy zasáhly cíl s přesností 40 stop (cca 12 m). Nejdříve byla svržena průrazná puma a tři sekundy po ní puma se zpožděným zapalovačem. Tato metoda snižuje vedlejší škody. Na snímcích bylo vidět, že cílová budova byla zničena. V Iráku letouny B-1 svrhly přibližně 40 procent celkové hmotnosti pum během konfliktu.

Na počátku konfliktu byl zřejmý nedostatek koordinace mezi letectvem a pozemními silami ve věci přímé letecké podpory. Pozemní boj byl zahájen jeden celý den před počátkem letecké operace a dva dny před plánovaným zahájením leteckých úderů.

Teprve po pěti dnech války byly zahájeny letecké údery proti nepřátelským pozemním silám, zvláště proti dobře vyzbrojeným a organizovaným jednotkám Republikánské gardy. Přímá letecká podpora zesílila teprve, když se po překonání vzdálenosti 220 mil (1 600 km) směrem na Bagdád zpomalil postup pozemních sil USA. Tento postup probíhal bez přímé letecké podpory, nýbrž pouze za podpory bojovými vrtulníky vojenského letectva v případech, když pozemní jednotky narazily na odpor.

Při rychlém postupu pozemních sil došlo ke zranitelnosti zásobovacích linií a k vystavení sil léčkám a guerille pod ochranou přísečných bouří, proti nimž byly těžké zbraně nepoužitelné. Zastávky v postupu pozemních sil bylo využito k leteckému bombardování Republikánské gardy. Irácký systém velení byl zničen.

Umístění čáry koordinace přímé letecké podpory (před níž je působení bitevních letounů značně omezeno) bylo problémem. Tato čára byla volena v takové vzdálenosti před útočícími jednotkami, že piloti letounů nebyli schopni metodicky ničit irácké pozemní jednotky. Namísto toho byly úkoly přímé podpory svěřovány bojovým vrtulníkům, které létají malou rychlostí a v malé výšce a jsou proto zranitelné soustředěnou palbou ručních zbraní a malorážového protiletadlového dělostřelectva.

Skutečnost, že nebyly včas vedeny letecké údery proti důležitým iráckým pozemním jednotkám, pravděpodobně ztížila vedení války a přispěla k tomu, že Iráčané začali používat guerillové metody boje.

Síly USA se zmocnily dvou letišť v západním Iráku, což po jejich přípravě umožnilo pokračovat v leteckých operacích. Těžké dopravní letouny na tato letiště dopravovaly jednotky a zásoby, které byly pomocí letounů C-130 přepravovány do severního Iráku ke stabilizaci situace. V tomto prostoru byly předem bombardováním zničeny protiletadlové rakety, odpa-

lovací zařízení balistických raket a pozemní síly. Po ovládnutí tohoto prostoru byl letecký průzkum zaměřen na hlavní bojiště v prostoru Bagdádu.

Letecká operace pokračovala hromadným úderem přibližně 40 střel s plochou dráhou letu Tomahawk vypuštěných z lodí a ponorek a 2000-librových (0,9 tuny) pum svržených ze dvou letounů F-117 proti cílům jižně a východně od Bagdádu, včetně iráckého vedení a rozhlasových a televizních stanic. Byly použity laserem řízené zbraně s pravděpodobnou chybou 10 stop (3 m) a zbraně řízené globálním polohovým systémem s pravděpodobnou chybou 20 stop (6 m). Po 16 hodinách počátečního útoku proti iráckému vedení hořely důležité vládní budovy v Bagdádu. Po dvou dnech útoku část elitní Republikánské gardy jednala o kapitulaci a velké počty jednotek se vzdaly.

Pro letouny AV-8B a F/A-18 byly zřízeny předsunuté operační základny a pro vrtulníky předsunutá doplňovací místa. Průzkum, označování a ničení cílů prováděly letouny F/A-18 a Harrier. Pohyblivé cíle ničily letouny Harrier, nepohyblivé cíle letouny Hornet.

Letectvo námořní pěchoty na počátku konfliktu provádělo přímou leteckou podporu, avšak později byla většina úderů určena proti iráckým silám v hloubce ve dne i v noci pomocí letounů F/A-18 a AV-8B.

Aby bylo možno zvýšit počet bojových vzletů, byly některé letouny F/A-18 a vrtulníky AH-1W námořní pěchoty přemístěny z lodí na pozemní základny v Kuvajtu.

Letecký pluk vyzbrojený letouny F-15E během dvanácti hodin působil proti 200 až 230 cílům, takže na jeden letoun připadá přibližně šest cílů jako mobilní rakety, dělostřelectvo, tanky a obrněná vozidla. Často docházelo ke změnám úkolů, avšak většina úkolů se týkala přímé letecké podpory a úderů v hloubce. Vzlet bojového letounu trval pět až šest hodin.

Britové proti iráckým cílům s úspěchem používali střely s plochou dráhou letu Storm Shadow vypouštěné z letounů Tornado GR4, jakož i střely Tomahawk vypouštěné z ponorek, mezi jiným proti zpravodajskému ústředí v Bagdádu. Letoun Harrier GR7 používal zdokonalené pumy Paveway II/III, které jsou řízeny globálním polohovým systémem a na konci dráhy letu samonavedením na laserovou stopu. Letoun Harrier GR7 používal také raketu vzduch-země Maverick krátkého doletu.

Proti cílům ve městě Basra a v jeho okolí byly provedeny 144 vzlety. Bojový let trval 1,5 až 1,8 hodiny.

Během přípravy útoku pozemních sil proti Iráku letouny a vrtulníky námořní pěchoty ničily mobilní cíle, obranné stavby a předem stanovené cíle jako velitelská stanoviště v jižním Iráku, v Bagdádu a v jeho okolí. V jiných případech vzlétaly k působení proti příležitostným cílům.

Letouny určené k úderům na pozemní cíle létaly bez raket vzduch-vzduch a na místo nich nesly pumy, protože úkol protivzdušné obrany plnily jiné letouny. Letouny osvětlovaly bojiště v noci světlicemi s bílým světlem a také infračervenými světlicemi, které poskytovaly dobrou viditelnost pilotům a pozemním silám používajícím brýle pro noční vidění, avšak nebyly žádnou výhodou pro nepřítel.

Dvoumístné letouny F/A-pád působily jako předsunuté letecké návodčí, pomáhaly rozpoznávat pozemní cíle, označovaly je raketami a útočily na ně, nebo na ně naváděly jiné letouny. Protože zpravidla létaly v malé výšce, byly více zranitelné.

Bojové vrtulníky zpravidla létaly ve dvojicích: jeden z nich působil proti cíli, druhý sledoval ohrožení a po spotřebování munice si úlohy vyměnily. Úkoly vrtulníkům ukládalo pozemní nebo vzdušné středisko přímé letecké podpory. Cíle byly ostřelovány z dálky tři až pět kilo-

metrů. Byla zřízena předsunutá doplňovací místa. Tempo operací bylo vysoké. Piloti létali až 14 hodin denně. Na cíle byli naváděni předsunutými návodčími. V prvních dnech operace působili proti obrněným jednotkám a později podporovali boj ve městech a působili proti iráckým léčkám, a také jako předsunutí návodčí pro jiné bojové letouny.

Irák se snažil zpomalit postup pozemních sil a skrývat cíle zapálením ropných věží a ropy v příkopech, aby letounům znemožnil zaměřování. Irák rušil hovorový provoz na určitých kmitočtech a proto bylo řízení letového provozu ztíženo. Rychlý postup pozemních sil zvyšoval riziko střelby na vlastní. Pro piloty bojových letounů a vrtulníků bylo problémem sledovat rychlé změny pozemní situace.

Do boje o Bagdád letectvo USA k přímé podpoře zasadilo letouny A-10 vyzbrojené 30 mm kanonem a pumou AGM-65G2 Maverick s infračerveným řízením. Letouny Harrier AV-8B a F/A-18 používaly pumy se zpožděným zapalovačem, aby vybuchovaly uvnitř budov, laserem řízené rakety Hellfire a betonové pumy pro omezení škod, vyvinuté pro boj ve městě. Přímá letecká podpora byla ztížena nepříznivým počasím.

Řeka Tigris byla rozhraním jednak mezi pozemním vojskem a námořní pěchotou, jednak mezi letectvem obou těchto druhů ozbrojených sil, avšak součinnost mezi nimi byla zachována.

Bojové vrtulníky AH-1W námořní pěchoty v Bagdádu používaly laserem řízené rakety Hellfire s tříštivou bojovou nebo termobarickou anebo protitankovou bojovou hlavicí, nežřízené rakety a 20mm kanony. Aby se chránily před palbou PVO, létaly v přízemní výšce a vypouštěly munici za letu rychlostí přibližně 60 uzlů (cca 110 km/hod) a v noci ve visu. Proto měly vrtulníky Cobra menší počet zásahů než vrtulníky AH-64 Apache, které vypouštěly munici běžně ve visu. Letouny námořní pěchoty ničily cíle v hloubce a vrtulníky Cobra prováděly přímou leteckou podporu. Na cíle byly naváděny předsunutými leteckými návodčími. Cíle byly ostřelovány z dálky 3 až 5 km. Průměrné trvání bojového letu bylo 2,5 hodiny.

Protože bylo zjišťování cílů obtížné, mnohé letouny se navracely na svoje základny s nepotřebovanou municí.

Pro snížení počtů letadel působících nad městem dostaly jednotlivé letky „volný den“, jehož bylo využito k ošetřování.

Protivzdušná obrana Bagdádu přesto, že byla neúčinná, sestřelila jeden letoun A-10.

Většina leteckých útvarů USA rozdělila svoje letové osádky tak, aby létaly ve stále stejné denní anebo noční době, takže se stabilizoval celodenní rytmus. Při pravidelném odpočinku, stravování a výkonu služby se zlepšilo zdraví létajícího personálu.

Letouny EC-130J sloužily k šíření propagandy.

Střela s plochu dráhou letu Storm Shadow je určena pro každé počasí, má dolet 300 mil (cca 2 220 km) a tandemovou bojovou hlavicí.

Řízenou raketu AGM-65 Maverick používaly letouny Harrier GR7 k přímé letecké podpoře a k ničení příležitostných cílů.

Bezpilotní letadla

Před zahájením války byla bezpilotní letadla používána na jihu Iráku k průzkumu důležitých cílů jako ropná pole, letiště a úkryty raket a k úderům na pozemní cíle.

Po zahájení války se počet vzletů bezpilotních letadel vyzbrojených raketami AGM-114 Hellfire značně zvýšil, a to pro úkoly přímé letecké podpory a pro údery do hloubky.

Bezpilotní letadla Predator letectva USA zničila anténu družicového spojení na okraji Bagdádu a raketami Hellfire ničila odpalovací zařízení balistických raket a jiné časově náročné a příležitostné cíle, např. protiletadlové kanony, a prováděla průzkum západního Iráku, odkud mohly být vypouštěny irácké balistické rakety proti Izraeli a Jordánsku.

Operátoři bezpilotních letadel Predator obsluhovali několik letadel současně a střídali se po jedné až třech hodinách.

Pokus sestřelit irácký letoun MiG-25 raketou Stinger vzduch-vzduch nesenou bezpilotním letadlem nebyl úspěšný.

Během písečných bouří a za silného větru se počet vzletů bezpilotních letadel snížil a kvalita infračervených snímků se zhoršila.

Několik bezpilotních letadel různých typů bylo při průzkumných letech sestřeleno.

Protivzdušná obrana Iráku

Protivzdušná obrana byla preventivně do značné míry umlčena protiradarovými raketami, bezpilotními letadly a přesnými pumami, avšak prvního dne operace Iráčané použili velkého množství protiletadlového dělostřelectva. Piloti byli poměrně lhostejní vůči iráckým raketám země-vzduch naváděným radarem a protiletadlovému dělostřelectvu, pokud ovšem nebyli počasím nebo jinými důvody nuceni létat v malé výšce, kde byli ohroženi raketami s infračerveným samonavedením.

Za snížené viditelnosti při písečných bouřích irácké protiletadlové dělostřelectvo vedlo palbu podle hukotu letadel.

K umlčování protivzdušné obrany byly zasazeny letouny EC-130E, jakož i letouny F-16CJ/DJ a EA-6B s protiradarovými raketami AGM-88 a letoun Tornado F3 se dvěma protiradarovými raketami. Nejsou žádné zprávy o vedení vzdušných bojů.

Kosmické zabezpečení

Při plánování a vedení operace bylo využito kosmických prostředků. Tři družice pořizovaly snímky ve viditelné a infračervené části spektra a dvě nebo tři družice svými radary sledovaly především irácké obrněné jednotky. Minimálně jedna z těchto družic pořizovala snímky bojiště každé dvě až tři hodiny a všechny družice uskutečnily denně 12 přeletů nad Irákem.

Spojovací, navigační a průzkumné družice zajišťovaly vedení úderů. Družice určené k odposlechu spojení sledovaly pohyb iráckých vedoucích činitelů. Údaje družic byly předávány obsluhám připravujícím střely s plochu dráhou letu a letouny F-117 k letu. Družice globálního polohového systému dodávaly navigační data o cílech pro řízení přesných zbraní. Družice na geosynchronních drahách podávaly výstrahu o balistických raketách a pozorovaly zásahy řízených střel s plochou dráhou letu.

Na kosmické podpoře operace se podílelo celkem 36 pozemních objektů se 33 500 osobami. Kosmické síly vydávaly denně jeden nebo více „rozkazů pro kosmické úkoly“ (space tasking order) pro koordinaci kosmických možností s leteckými a pozemními rozkazy na příští 72 hodin.

Protiraketová obrana

V rámci defenzivního působení proti letectvu bojové letouny USA zjistily a laserem řízenými pumami zničily několik iráckých balistických raket na zemi během stěhu ve vzduchu. Střet ve vzduchu trval několik hodin a letouny byly doplňovány palivem za letu.

K obraně základen pozemního vojska a letectva proti balistickým raketám byly určeny protiraketové baterie Patriot, které prokázaly vysokou účinnost.

Protiraketová obrana dosáhla dobrých výsledků, když Irák vypustil proti spojeneckým silám v Kuvajtu několik taktických balistických raket, které nenesly zbraně hromadného ničení a nepoužívaly žádná obranná protiopatření.

Nejnovější protiraketové systémy Patriot Pac-3 sestřelily všechny rakety kromě jedné, která dopadla do pouště. Nebylo uvedeno, kolik raket Patriot bylo proti jedné balistické raketě vystřeleno, avšak bylo vystřeleno více než jedna, tzn., že se po vypuštění první rakety Patriot nečeká na výsledek střelby, nýbrž se ihned vypustí další raketa, aby bylo zajištěno zničení cíle i při krátké době disponibilní k odražení útoku. Opětovné nabíjení odpalovacího zařízení Patriot po vystřelení čtyř raket trvá 25 minut. Výstrahu o vypuštění balistické rakety podávala pozorovací družice s infračerveným senzorem. Předpokládalo se, že i když pravděpodobnost zničení balistické rakety není stoprocentní, není pravděpodobné, že bude útok iráckými balistickými raketami úspěšný, avšak nelze vyloučit, že balistická raketa zasáhne svůj cíl. Předpokládalo se také, že raketa Patriot zcela zničí svůj cíl, včetně bojové hlavičky. Aby bylo zajištěno zničení chemických a biologických bojových látek, eventuálně umístěných v bojových hlavičkách, mají rakety PAC-3 možnost vytvořit střepiny, které zničí zásahem nepoškozenou submunici balistické rakety. Pro střelbu na letouny byly určeny rakety Patriot staršího typu.

Baterie Patriot měly pouze dvě minuty času od vypuštění balistické rakety k jejímu zničení. Za války v roce 1991 byla tato doba 10 až 12 minut, protože postavení raket Patriot byly ve větší vzdálenosti od Iráku. Aby se zvětšil prostor účinné působnosti baterie Patriot, byla některá její odpalovací zařízení umístěna ve vzdálenosti až 18 km od navigačního radaru.

Doplňování paliva za letu

Účelem doplňování bojových letounů palivem za letu bylo udržovat letouny ve stěhu ve vzduchu k úderům na cíle na výzvu, přičemž byla nutná přesná časová koordinace doplňování, aby se předešlo hromadění letounů nad bojištěm. Na patnácti základnách byly rozmístěny dvě stovky cisternových letounů. Flotila cisternových letounů se pružně přizpůsobila potřebám bojových operací letectva: jedny cisternové letouny doplňovaly dopravní letouny „leteckého mostu“ a jiné doplňovaly bojové letouny nad bojištěm. Přitom bylo nutno překonávat problémy jako neustále se měnící počty letadel, geograficky rozdělené základny, počty letadel ve vzduchu, střídání cisternových letounů ve vzduchu a jejich plnění na zemi a vlivy počasí. Byla vyvinuta taktika doplňování palivem ve vzduchu.

Cisternové letouny námořní pěchoty doplňovaly ve vzduchu letouny a dopravovaly pohonné hmoty pro vrtulníky a bojová vozidla na předsunutá zásobovací místa.

Střelba na vlastní

Přestože jsou zavedeny rozpoznávací systémy, došlo k několika případům střelby na vlastní. Letoun A-10 za dvou přeletů ostřeloval 30mm kanonem kolonu britských obrněných vozidel, i když měla rozpoznávací znaky. Jednou z příčin může být neznalost typů britských obrněných vozidel.

Britský letoun Tornado GR4 byl při návratu na základnu v Kuvajtu sestřelen raketou Patriot. Pravděpodobně byl raketou Patriot sestřelen také letoun F/A-18C Hornet.

Je otázkou, zda letouny vysílaly kód „jsem vlastní letoun“, který je při přiblížení k nepřátelskému cíli z důvodů utajení vypínán. Předmětem šetření je, zda nedošlo k chybě v software.

Existuje domněnka, že byl sestřelen další letoun USA F/A-18C Hornet, když vletěl „do cesty“ raket Patriot vypuštěným proti iráckým balistickým raketám.

Letoun USA F-15 protiradarovou raketou zničil radar baterie Patriot. Není jasné, zda tato baterie letoun F-15 sledovala. Obsluha radaru nebyla zasažena, protože byla v úkrytu a radar pracoval automaticky.

Podle britského ministra obrany nelze za konfliktů vysoké intenzity podobné případy zcela vyloučit.

Elektronický boj

Rušení spojení je prioritou elektronického útoku vedeného bezpilotními letadly. Druhým úkolem je útok na počítačové sítě. Účelem obou metod je narušit velení pozemním a leteckým silám.

Letectvo USA zavedlo bezpilotní letadlo (typ nebyl uveden) schopné rušit nepřátelské spojení anebo dodávat nepřátelským velitelům věrohodně znějící klamné zprávy. Toto letadlo může působením z malé vzdálenosti doplnit rušící letouny EA-6B a EC-130, které vzhledem ke své zranitelnosti musejí působit z velké dálky. Největší bezpilotní letadla Predator A, Predator B a Global Hawk nemohou nést velké rušiče radarů protivzdušné obrany, zvláště protiletadlových raketových baterií.

Rušení spojení se uskutečňuje v kmitočtových pásmech VHF a UHF. Nejjednodušší aplikací je rušení přijímané zprávy šumem. Jinou metodou je zavést do nepřátelské rádiové sítě svůj vlastní signál v úpravě běžné u protivníka, a například nařídít, aby se jednotka vzdala, jako by zpráva přicházela od jejího přímého nadřízeného velitele. Nepřátelské spojení rušily letouny EC-130H, které také pronikaly do iráckých počítačových sítí.

Bezpilotní letadla

Bezpilotní letadla Global Hawk působila ze Spojených arabských emirátů pro podporu leteckých úderů proti Iráku.

Bezpilotní letadla Predator mají vysoké možnosti průzkumu a pozorování. O použití letadla Predator vyzbrojeného raketami vzduch-země nejsou bližší zprávy.

Bezpilotní letadlo může působit jako retranslační stanice pro klamné zprávy sestavené v letounu EC-130. Bylo by podezřelé, kdyby nad bojištěm létal letoun EC-130, avšak malé bezpilotní letadlo nebude ani pozorováno.

Průzkum

Ke vzdušnému průzkumu se používají letouny RC-135 a U-2 a bezpilotní letadla. Britové ke vzdušnému průzkumu používali letoun Canberra z roku 1949.

Spojovací průzkum prováděly družice, letouny RC-135V/W a U-2S a speciální síly, které pronikaly do pozemních spojovacích sítí. Spojovací průzkum sloužil i k vyhledávání odpalovacích zařízení balistických raket. Elektronický průzkum prováděly letouny Nimrod R1 a EP-3E.

Technické zabezpečení

Technické ošetřování letounů a vrtulníků námořnictva zajišťovaly servisní lodě.

Vrtulníky námořní pěchoty CH-53E měly vážné problémy způsobené nasáváním pouštního písku do motorů. Prachové filtry nezachytily velké množství písku. Na 1000 letových hodin bylo nutno vyměnit 6,7 motorů. Denně bylo vyměněno přibližně 1,5 motoru. Nejvíce poruch měly lopatky kompresoru všech stupňů. Výměna motoru trvá několik hodin a může trvat i několik dní. Ošetřování vyžadovalo 30 až 50 pracovních hodin na jednu letovou hodinu. Po každém letu byly motory čištěny stlačeným vzduchem a vodou. Byl zvýšen počet ošetřujícího personálu. Očekává se, že při zvýšení teploty se sníží vztlak vrtulníků a bude docházet k poruchám součástí a budou vznikat závady systému řízení letu v důsledku přehřívání gyroskopů a závady hlavy nosného rotoru vrtulníku CH-46E. Na náběžné hrany nosných rotorů byly pro ochranu proti písku přikládány polyuretanové folie.

Ošetřování vrtulníků na pevnině bylo náročnější než ošetřování na lodích. Motory vrtulníků byly vyměňovány na lodích.

Byla vytvořena velká zásoba náhradních motorů pro všechny typy letadel a nosných rotorů pro vrtulníky jako náhrada za poškozené pouštním pískem.

Předsunutá polní letiště

Pro podporu postupu pozemních sil do Iráku a pro jejich zásobování byla v blízkosti iráckých hranic zřízena prozatímní základna se dvěma rovnoběžnými vzletovými a přistávacími drahami dlouhými 6000 stop (1,8 km) pro dopravní letouny KC-130 a dopravní vrtulníky.

Letiště mělo sloužit jako překládací místo, jako odmořovací místo v případě útoku chemickými zbraněmi proti vojskům koalice jako shromaždiště raněných a jako prostor pro soustředění uprchlíků. Předpokládá se, že letiště vydrží přibližně 20 vzletů a přistání. Jakmile přestane být vhodné pro provoz, letouny budou používat jiné letiště. Obnova provozuschopnosti letiště bude trvat několik hodin. Denně je nutno na plochu nastříkat přibližně 70 kubických metrů vody.

Plánovalo se zřízení podobného letiště v Iráku, jakmile do něho vstoupí pozemní vojska, aby nebylo nutno používat irácká letiště, která budou pravděpodobně poškozena.

Stavba letiště trvala přibližně deset dní, avšak předpokládá se, že stavba dalšího letiště s jednou vzletovou a přistávací drahou by trvala pouze tři až čtyři dny.

Námořní pěchota používala letiště v jižním Iráku k vedení úderů při podpoře pozemních operací. Byly na něm palivem a municí doplňovány bojové vrtulníky AH-1W a umístěny dopravní vrtulníky CH-56E a CH-53E a dopravní letouny KC-130 pro dopravu zásob na frontu. Vrtulníky byly přemístěny z lodí na pevninu, aby bylo zkráceno trvání bojového letu.

K přepravě materiálu z lodí na pevninu byla používána vznášedla.

Zdravotnický odsun

Námořní pěchota USA používala několik vrtulníků CH-56E k odsunu raněných vlastních vojáků a Iráčanů. Irácké vojáky bylo nutno při přepravě střežit. Byla snaha nepřepřavovat ve vrtulníku současně raněné obou stran. Na palubě vrtulníku byli dva zdravotníci. Kapacita vrtulníku je devět nosítek. Každý vrtulník vykonal denně dva až čtyři odsunové vzlety. Ranění byli přepřavováni na nejbližší vhodné místo pro lékařské ošetření, včetně nemocničních lodí.

Vrtulník CH-46E nemá (na rozdíl od zdravotnického odsunového vrtulníku UH-60) znak červeného kříže, protože je vyzbrojen kulometem 12,7 mm a jeho osádka nosí zbraně.

Závěr

Vyhodnocení poznatků z války v Iráku bude trvat několik měsíců. Avšak již nyní je jasné, že se integrace druhů ozbrojených sil a velení, řízení a zpravodajství osvědčila. Svědčí o tom rychlé dobytí Bagdádu a zhroucení režimu. K úspěchu přispěly dokonalá znalost situace na válčisti a využití bojových možností, jakož i součinnost druhů ozbrojených sil. Využití bezpilotních letadel a letounů pro průzkum cílů umožnilo přímou leteckou podporu také ve městě.

(nas)

„Je nebezpečnější nejednat, než jednat,“ tvrdí americký viceprezident Dick Cheney. A prezident Bush při nástupu do úřadu přísahal dodržovat ústavu a starat se o bezpečnost své země. Nepřísahal mezinárodní organizaci, neexistující světové vládě. Válka je hrozná, ale není to vždy úplně nejhroznější řešení bez poskytnutí racionálních alternativ.

*Ota Ulč,
Bush, Saddám, svět
Nový Polygon
květen 2003*